Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

12. aprill 2016*

Eelotsusetaotlus — EMÜ-Türgi assotsiatsioonileping — Otsus nr 1/80 — Artikkel 13 — Standstill-tingimus — Perekonna taasühinemine — Siseriiklikud õigusnormid, mis näevad perekonna taasühinemise valdkonnas ette uued piiravamad tingimused majanduslikult aktiivse Türgi kodaniku, kes asjaomases liikmesriigis elab ja kellel on õigus seal elada, sellistele pereliikmetele, kes ei ole majanduslikult aktiivsed — Edukalt lõimuda võimaldava piisava pidepunkti tingimus

Kohtuasjas C-561/14,

mille ese on Østre Landsreti (Ida-piirkonna apellatsioonikohus, Taani) 3. detsembri 2014. aasta otsusega ELTL artikli 267 alusel esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 5. detsembril 2014, menetluses

Caner Genc

versus

Integrationsministeriet,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident A. Tizzano, kodade presidendid R. Silva de Lapuerta (ettekandja), M. Ilešič, L. Bay Larsen, F. Biltgen, C. Lycourgos, kohtunikud A. Rosas, A. Borg Barthet, J. Malenovský, E. Levits, K. Jürimäe, M. Vilaras,

kohtujurist: P. Mengozzi,

kohtusekretär: asekohtusekretär T. Millett,

arvestades kirjalikus menetluses ja 20. oktoobri 2015. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— C. Genc, esindaja: advokaat T. Ryhl,

— Taani valitsus, esindaja: C. Thorning, keda abistas advokaat R. Holdgaard,

— Austria valitsus, esindaja: G. Hesse,

— Euroopa Komisjon, esindajad: M. Clausen ja C. Tufvesson, hiljem D. Martin ja F. Erlbacher,

olles 20. jaanuari 2016. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

* Kohtumenetluse keel: taani.

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada assotsiatsiooninõukogu 19. septembri 1980. aasta otsuse nr 1/80 assotsiatsiooni arengu kohta (edaspidi „otsus nr 1/80“) artiklit 13; otsus on lisatud Ankaras 12. septembril 1963 ühelt poolt Türgi Vabariigi ja teiselt poolt EMÜ liikmesriikide ja ühenduse alla kirjutatud lepingule assotsiatsiooni loomise kohta Euroopa Majandusühenduse ja Türgi vahel, mis sõlmiti, kiideti heaks ja kinnitati ühenduse nimel nõukogu 23. detsembri 1963. aasta otsusega 64/732/EMÜ (EÜT 1964, 217, lk 3685; ELT eriväljaanne 11/11, lk 10) (edaspidi „assotsiatsioonileping“).

2 Taotlus on esitatud Türgi kodaniku C. Genci ja Integrationsministerieti (lõimumisministeerium) vahelises vaidluses selle üle, et ministeerium jättis rahuldamata taotluse väljastada perekonna taasühinemise alusel Taanis elamise luba.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Assotsiatsioonileping

3 Assotsiatsioonilepingu artikli 2 lõikest 1 tulenevalt on selle lepingu eesmärk aidata kaasa jätkuvale ja tasakaalustatud kaubandus- ja majandussidemete tugevnemisele lepingupoolte vahel, võttes täiel määral arvesse vajadust tagada Türgi majanduse kiirendatud areng ning parandada Türgi rahva tööhõivet ja elutingimusi.

4 Assotsiatsioonilepingu artikli 12 kohaselt on „lepingupooled kokku leppinud, et lähtuvad nende vahel töötajate vaba liikumise järkjärgulisel sisseviimisel [EÜ] artiklitest [39], [40] ja [41]“ ning selle lepingu artikli 13 kohaselt on lepingupooled „kokku leppinud, et lähtuvad nende vahel asutamisvabaduse piirangute kaotamisel [EÜ] artiklitest [43–46] kaasa arvatud ja artiklist [48]“ [mitteametlik tõlge].

Otsus nr 1/80

5 Otsuse nr 1/80 artikkel 13 sätestab:

„Ühenduse liikmesriikidel ja Türgil on keelatud kehtestada uusi piiranguid tööturule pääsemise tingimustele selliste töötajate ja nende pereliikmete suhtes, kes viibivad ja töötavad seaduslikult nende riikide territooriumil.“

6 Otsuse 1/80 artikli 14 kohaselt:

„1. Käesoleva jao sätete kohaldamisel arvestatakse avaliku korra, julgeoleku ja rahvatervise seisukohalt õigustatud piiranguid.

2. See ei puuduta riigisisestest õigusaktidest või Türgi ja ühenduse liikmesriikide vahelistest kahepoolsetest lepingutest tulenevaid õigusi ja kohustusi, kui need ei sisalda oma kodanike huvides soodsamaid sätteid.“

Lisaprotokoll

7 23. novembril 1970 allkirjastati Brüsselis lisaprotokoll, mis sõlmiti, kiideti heaks ja kinnitati ühenduse nimel nõukogu 19. detsembri 1972. aasta määrusega (EMÜ) nr 2760/72 (EÜT L 293, lk 1; ELT eriväljaanne 11/11, lk 41; edaspidi „lisaprotokoll“) ja mis moodustab selle artikli 62 kohaselt assotsiatsioonilepingu lahutamatu osa.

8 Lisaprotokolli artikli 41 lõige 1 sätestab:

„Lepinguosalised hoiduvad omavahel kehtestamast mis tahes uusi asutamisvabaduse ja teenuste osutamise vabaduse piiranguid.“

Taani õigus

9 Välismaalaste seaduse (Udlændingeloven) põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis (edaspidi „Taani välismaalaste seadus“) on § 9 lõike 1 punkti 2 alapunktis d sätestatud, et taotluse alusel võib riigis elamise loa anda Taanis elava isiku või tema abikaasa alla 15-aastasele alaealisele lapsele, kes ei ole abielus, kui see laps elab seadusliku hooldaja juures ega ole loonud stabiilse suhte tõttu omaette perekonda, ja kui Taanis elaval isikul on tähtajatu elamisluba või alalist elamist võimaldav elamisluba.

10 Taani välismaalaste seaduse § 9 lõige 13, mis on lisatud 9. juuni 2004. aasta seadusega nr 427 välismaalaste seaduse ja lõimumisseaduse muutmise kohta, sätestab:

„Juhul kui taotluse esitaja ja üks tema vanematest elavad oma päritoluriigis või mõnes muus riigis, võib [selle seaduse § 9] lõike 1 punkti 2 alusel elamisloa väljastada üksnes siis, kui taotluse esitajal on või võib olla Taanis piisav pidepunkt, mis võimaldab tal edukalt lõimuda. See ei kehti siiski juhul, kui taotlus esitatakse kuni kahe aasta jooksul alates kuupäevast, mil Taani territooriumil elav isik vastab [nimetatud seaduse] § 9 lõike 1 punktis 2 sätestatud tingimustele, või kui selle vastu esinevad väga erilised põhjused, näiteks perekonna ühtsus.“

11 Taani välismaalaste seaduse § 9 lõiget 13 käsitlevates ettevalmistavates materjalides on märgitud, et selle sätte eesmärk on vältida olukorda, kus vanemad otsustavad jätta lapse, kes oleks võinud saada Taanis elamise loa varasemal ajal, päritoluriiki koos ühega vanematest, kuni ta on peaaegu täisealine, et ta omandaks päritoluriigi kultuurile vastava hariduse ning et Taani väärtused ja normid ei mõjutaks teda lapsepõlves.

12 Eelotsusetaotlusest nähtub, et lõimumisministeeriumi 2. juuli 2007. aasta memos kirjeldatud tava kohaselt hinnatakse alaealise lapse suutlikkust edukalt lõimuda kaalutlusõigust kasutades, võttes eelkõige arvesse selliseid kriteeriume nagu lapse teatavas riigis viibimise kestus ja laad, muu hulgas lapse võimalik varasem Taanis viibimine, riik, kus ta on veetnud suurema osa oma lapsepõlvest ja noorukieast, koht, kus ta on koolis käinud, kas laps räägib taani keelt, kas ta räägib päritoluriigi keelt ja kas Taani väärtused ja normid on last piisavalt mõjutanud, et tal on või võib olla Taanis piisav pidepunkt, mis võimaldab tal selles liikmesriigis edukalt lõimuda. Lisaks peetakse seoses muude asjaoludega teatavat tähtust omavaks ka seda, kas Taanis elav vanem on hästi lõimunud ja kas tal on Taani ühiskonnaga tihe seos.

13 Eelotsusetaotlusest nähtub veel, et teatavatel erijuhtudel esinevad väga erilised põhjused, miks asjaomases liikmesriigis piisava pidepunkti omamise tingimus ei pea olema täidetud. Nii on see näiteks juhul, kui perekonna taasühinemise võimaldamisest keeldumine oleks vastuolus Taani Kuningriigi rahvusvaheliste kohustustega või lapse parimate huvidega 20. novembril 1989 alla kirjutatud ja kõikide liikmesriikide poolt ratifitseeritud New Yorgi lapse õiguste konventsiooni tähenduses või kui raske

haiguse või puude tõttu oleks humanitaarkaalutlustel võimatu põhistada seda, et Taanis elav vanem saadetakse tagasi riiki, mis ei paku vastuvõtu- ja ravivõimalusi, või kui päritoluriigis elav vanem ei ole võimeline lapse eest hoolitsema.

14 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et Taani välismaalaste seaduse § 9 lõiget 13 kohaldatakse ainult Taanis elavate kolmandate riikide kodanike ja nende pereliikmete perekonna taasühinemise taotluste suhtes ja et otsuse nr 1/80 jõustumise kuupäeval sellist normi, nagu on sätestatud Taani välismaalaste seaduse § 9 lõikes 13, ei kehtinud.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

15 Põhikohtuasja kaebuse esitaja C. Genc on 17. augustil 1991 sündinud Türgi kodanik. Tema isa, kes on samuti Türgi kodanik, tuli Taani 14. detsembril 1997 ja alates 21. aprillist 2001 on tal selles liikmesriigis tähtajatu elamisluba.

16 C. Genci vanemad lahutasid 30. detsembri 1997. aasta kohtuotsuse alusel, mille tegi Haymana kohus (Türgi). Kuigi põhikohtuasja kaebuse esitaja isa sai nii C. Genci kui ka tema vanemate vendade hooldusõiguse, jäi põhikohtuasja kaebuse esitaja pärast lahutust elama oma vanavanemate juurde Türki.

17 C. Genci kahel vanemal vennal on elamisluba Taanis alates 2003. aasta maikuust.

18 Põhikohtuasja kaebuse esitaja esitas 5. jaanuaril 2005 esimest korda elamisloa taotluse Taanis. Sel kuupäeval oli tema isa Taanis elav töötaja.

19 Immigratsiooniamet (Udlændingeservice) jättis 15. augustil 2006 C. Genci elamisloa taotluse Taani välismaalaste seaduse § 9 lõike 13 alusel rahuldamata põhjendusel, et asjaomasel isikul ei olnud ega saanud olla Taanis piisavat pidepunkti, mis võimaldaks tal selles liikmesriigis edukalt lõimuda. Lõimumisministeerium kinnitas selle otsuse 18. detsembril 2006.

20 Lõimumisministeerium võttis 18. detsembri 2006. aasta otsuses arvesse nimelt seda, et C. Genc on sündinud Türgis, kus ta on veetnud kogu oma lapsepõlve ja saanud hariduse kuni nimetatud kuupäevani, et ta ei ole kunagi käinud Taanis, et ta räägib ainult türgi keelt, et tal ei ole mingeid sidemeid Taani ühiskonnaga ja et tema isa on teda näinud vaid kahel korral kahe viimase aasta jooksul, ning järeldas, et Taani väärtused ja normid ei ole põhikohtuasja kaebuse esitajat tema lapsepõlves mõjutanud sel määral, et tal oleks või võiks olla Taanis piisav pidepunkt, mis võimaldaks tal edukalt lõimuda.

21 Lõimumisministeerium leidis ühtlasi, et ka C. Genci isa ei saa pidada nii hästi lõimunud isikuks, kellel endal oleks selline piisavalt hea pidepunkt Taani ühiskonnas, mis võimaldaks teha põhikohtuasja kaebuse esitaja suhtes teistsuguse otsuse kui see, mida on kirjeldatud eelmises punktis.

22 Lõpuks märkis lõimumisministeerium, et ei esine ühtki perekonna ühtsusega seonduvat erilist põhjust, miks C. Gencile tuleks anda elamisluba vaatamata sellele, et tal ei ole ega saa olla Taanis piisavat pidepunkti, mis võimaldaks tal edukalt lõimuda, ja et ei ole ka suuri takistusi, mis ei võimaldaks põhikohtuasja kaebuse esitaja isal minna Türki, kus ta saaks jätkata pereelu C. Genciga, või jätkata pereelu samadel tingimustel, mis valitsesid pärast tema vabatahtlikku saabumist Taani 1997. aastal.

23 Lõimumisministeerium jättis 17. septembril 2007 rahuldamata taotluse C. Genci esitatud elamisloa taotlus uuesti läbi vaadata.

24 Põhikohtuasja kaebuse esitaja pöördus Glostrup Reti (Glostrupi esimese astme kohus, Taani) poole, kes 9. detsembri 2011. aasta kohtuotsusega jättis muutmata lõimumisministeeriumi otsuse, millega keelduti taotletava elamisloa väljastamisest.

25 C. Genc kaebas selle kohtuotsuse peale edasi Østre Landsretile (Ida-piirkonna apellatsioonikohus, Taani).

26 Østre Landsret (Ida-piirkonna apellatsioonikohus) toob esile, et Euroopa Kohus on kohtuotsuses Dogan (C-138/13, EU:C:2014:2066) möönnud, et asutamisvabadust puudutavat *standstill*-tingimust, mis on sätestatud lisaprotokolli artikli 41 lõikes 1, tuleb tõlgendada nii, et see ei luba liikmesriigil kehtestada uusi piiranguid perekonna taasühinemisele Türgi päritolu abikaasaga.

27 Samas kahtleb Østre Landsret (Ida-piirkonna apellatsioonikohus) esiteks selles, kas nimetatud kohtuotsus on kooskõlas Euroopa Kohtu varasemate *standstill*-tingimust käsitlevate lahendite ning assotsiatsioonilepingu ajaloolise tagapõhja ja eesmärkidega.

28 Seejärel on eelotsusetaotluse esitanud kohtul küsimus, kas kohtuotsusest Dogan (C-138/13, EU:C:2014:2066) tulenev õiguspõhimõte, mis käsitleb lisaprotokolli artikli 41 lõikes 1 sätestatud *standstill*-tingimust, on kohaldatav ka otsuse nr 1/80 artiklis 13 sisalduvale normile, arvestades nende sätete erinevat sõnastust.

29 Lõpuks sedastab see kohus, et Euroopa Kohus on kohtuotsustes Demir (C-225/12, EU:C:2013:725) ja Dogan (C-138/13, EU:C:2014:2066) selgitanud, et *standstill*-tingimusega seonduv uus piirang võib olla lubatud, kui piirang on ülekaalukates üldistes huvides põhjendatud ja on taotletava legitiimse eesmärgi saavutamiseks sobiv ega lähe kaugemale kui eesmärgi saavutamiseks vajalik, ning sellest tulenevalt tekib tal küsimus, kas selline tõlgendus on kooskõlas kohtuotsusega Dereci jt (C-256/11, EU:C:2011:734) ning millistest suunistest lähtuvalt tuleb piirangut kontrollida ja hinnata, kas see on proportsionaalne.

30 Neil asjaoludel otsustas Østre Landsret (Ida-piirkonna apellatsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas *standstill*-tingimust, mis sisaldub otsuse nr 1/80 artiklis 13 ja/või *standstill*-tingimust lisaprotokolli artikli 41 lõikes 1, tuleb tõlgendada nii, et *standstill*-kohustus laieneb ka perekonna taasühinemiseks ette nähtud uutele piiravatele tingimustele, mida kohaldatakse majanduslikult mitteaktiivsete pereliikmete, sealhulgas liikmesriigis elavate ja seal elamisluba omavate majanduslikult aktiivsete Türgi kodanike alaealiste laste suhtes, kui võtta arvesse:

a) Euroopa Kohtu poolt *standstill*-tingimusele antud tõlgendust kohtuotsustes Derin (C-325/05, EU:C:2007:442), Ziebell (C-451/11, EU:C:2012:504), Dülger (C-371/08, EU:C:2011:809) ja Demirkan (C-221/11, EU:C:2013:583),

b) assotsiatsioonilepingu eesmärki ja sisu, nagu seda on tõlgendatud kohtuotsustes Ziebell (C-371/08, EU:C:2011:809) ja Demirkan (C-221/11, EU:C:2013:583), ja võttes ka arvesse:

— asjaolu, et nimetatud leping ning sellele lisatud protokollid ja otsused ei sisalda sätteid perekonna taasühinemise kohta, ja

— asjaolu, et perekonna taasühinemist toona Euroopa Ühenduses ja nüüd Euroopa Liidus on kogu aeg reguleerinud teisene õigus, käesoleval juhul [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta] direktiiv 2004/38/EÜ [mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ (ELT L 158, lk 77; ELT eriväljaanne 05/05, lk 46)]?

2. Euroopa Kohtul palutakse vastuses esimesele küsimusele selgitada, kas Türgi töötajate pereliikmetele võib kohaldada otsuse nr 1/80 artikli 13 alusel mõnd liikmesriigis elavate ja seal elamisluba omavate majanduslikult aktiivsete Türgi kodanike pereliikmete tuletatud õigust perekonna taasühinemisele või kuulub see lisaprotokolli artikli 41 lõikest 1 tulenevalt kohaldamisele üksnes selliste Türgi kodanike pereliikmetele, kes on füüsilisest isikust ettevõtjad.

3. Kui vastus esimesele ja teisele küsimusele on jaatav, siis palutakse Euroopa Kohtul selgitada, kas otsuse nr 1/80 artikli 13 lõikes 1 sisalduvat *standstill*-tingimust tuleb tõlgendada nii, et uued piirangud, mis „on põhjendatud ülekaaluka üldise huviga [ja] sobivad taotletava õiguspärase eesmärgi saavutamiseks ega lähe kaugemale selle saavutamiseks vajalikust“ (kaugemale otsuse nr 1/80 artiklis 14 sätestatust), on õiguspärased.

4. Kui vastus kolmandale küsimusele on jaatav, siis palutakse Euroopa Kohtul selgitada:
   a) millistest suunistest tuleks piirangu kontrollimisel ja proportsionaalsuse hindamisel lähtuda. Euroopa Kohtul palutakse selgitada, kas seejuures tuleb järgida samu põhimõtteid nagu need, mille Euroopa Kohus on sõnastanud perekonna taasühinemist puudutavas kohtupraktikas seoses liidu kodanike vaba liikumisega, mis põhineb direktiivil 2004/38 ja ELTL sätetel, või tuleb anda teistsugune hinnang;
   b) kui tuleb anda teistsugune hinnang kui see, mis lähtub liidu kodanike vaba liikumisega seoses perekonna taasühinemist käsitlevast Euroopa Kohtu praktikast, siis palutakse Euroopa Kohtul selgitada, kas lähtepunktiks tuleb võtta hinnang, mis on 4. novembril 1950 Roomas alla kirjutatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 8 alusel, mis käsitleb õigust perekonnaelu austamisele, antud proportsionaalsusele Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikas, ja kui mitte, siis millised põhimõtted on kohaldatavad;
   c) olenemata kohaldatavast hindamismeetodist: kas niisugust õigusnormi nagu Taani välismaalaste seaduse § 9 lõige 16 (muudetud, varem § 9 lõige 13) – mille kohaselt on sellise isiku, kes on kolmanda riigi kodanik, kellel on Taanis elamisluba ja kes seal elab, ning tema alaealise lapse vahelisele perekonna taasühinemisele seatud tingimus, et juhul kui laps ja tema teine vanem elavad päritolu- või muus riigis, peavad lapsel olema (või peab tal olema võimalus luua) niisugused sidemed Taaniga, mis võimaldavad tal edukalt Taani ühiskonda lõimuda – saab pidada õigusnormiks, mis on „põhjendatud ülekaaluka üldise huviga, […] sobib taotletava õiguspärase eesmärgi saavutamiseks ega lähe kaugemale selle saavutamiseks vajalikust“?“

31 Euroopa Kohtu kantseleisse 30. märtsil 2015 saabunud kirjas taotles Taani valitsus Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 16 kolmanda lõigu alusel, et Euroopa Kohus tuleks kokku suurkojana.

Eelotsuse küsimuste analüüs

32 Nende küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitust, kas selline siseriiklik meede, nagu on arutusel põhikohtuasjas, mis seab asjaomase liikmesriigi territooriumil seaduslikult elava Türgi päritolu töötaja ja tema alaealise lapse vahelise perekonna taasühinemise tingimuseks selle, et lapsel on või võib olla selles liikmesriigis piisav pidepunkt, mis võimaldab tal edukalt lõimuda, samas kui see laps ja tema teine vanem elavad päritolu- või muus riigis, ja kui perekonna taasühinemise taotlus on esitatud pärast kaheaastase tähtaja möödumist kuupäevast, mil asjaomase liikmesriigi territooriumil elav vanem sai tähtajatu elamisloa või alalist elamist võimaldava elamisloa, kujutab endast „uut piirangut“ otsuse nr 1/80 artikli 13 ja lisaprotokolli artikli 41 lõike 1 tähenduses, ning kui vastus on jaatav, kas siis selline piirang võib ikkagi olla põhjendatud.

33 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt keelavad otsuse nr 1/80 artiklis 13 ja lisaprotokolli artikli 41 lõikes 1 sätestatud *standstill*-tingimused üldjuhul uute riigisiseste meetmete võtmise, mille eesmärk või tagajärg on seada nimetatud otsuse või lisaprotokolli asjaomase liikmesriigi suhtes jõustumise kuupäeval kehtinutest rangemad tingimused sellele, kuidas Türgi kodanik võib selle liikmesriigi

territooriumil kasutada majandustegevusega tegelemise vabadust (vt selle kohta kohtuotsused Savas, C-37/98, EU:C:2000:224, punkt 69, ning Sahin, C-242/06, EU:C:2009:554, punkt 63 ja seal viidatud kohtupraktika).

34 Antud juhul nähtub eelotsusetaotlusest, et põhikohtuasjas arutusel olev siseriiklik õigusnorm, see tähendab Taani välismaalaste seaduse § 9 lõige 13, on kehtestatud pärast seda kuupäeva, mil otsus nr 1/80 ja lisaprotokoll Taani suhtes jõustusid, ja et nimetatud säte toob perekonna taasühinemisel varem kehtinutega võrreldes kaasa karmimad tingimused kolmanda riigi kodanikest töötajate alaealiste laste jaoks, mistõttu taasühinemine muutub raskemaks.

35 Lisaks on selge, et C. Genc soovib siseneda Taani, et seal oma isaga taasühineda. Samuti on selge, et kuupäeval, mil C. Genc elamisloa taotluse esitas, töötas tema isa Taanis.

36 Neil asjaoludel on kaebuse esitaja isa see, kelle olukord seondub majandustegevusega tegelemise vabadusega, antud juhul töötajate vaba liikumisega, ja tema kui Taani tööturul õiguspäraselt tegutseva töötaja suhtes kehtib seega otsuse nr 1/80 artikkel 13 (vt selle kohta kohtuotsused Savas, C-37/98, EU:C:2000:224, punkt 58, ning Abatay jt, C-317/01 ja C-369/01, EU:C:2003:572, punktid 75–84).

37 Järelikult on asjaomases liikmesriigis elava Türgi päritolu töötaja, antud juhul C. Genci isa olukord ainus, millest lähtuvalt tuleb kindlaks teha, kas otsuse nr 1/80 artiklis 13 sätestatud *standstill* -tingimuse alusel tuleb jätta kohaldamata selline siseriiklik meede, nagu on arutusel põhikohtuasjas, kui ilmneb, et see võib kahjustada tema vabadust selles liikmesriigis töötada.

38 Seega tuleb kontrollida, kas uue regulatsiooni kehtestamine, millega karmistati asjaomases liikmesriigis töötavate Türgi kodanike – nagu C. Genci isa – alaealiste laste esmakordse riiki sisenemise tingimusi võrreldes tingimustega, mis olid kohaldatavad kuupäeval, mil otsus nr 1/80 selle liikmesriigi suhtes jõustus, võib olla selle otsuse artikli 13 tähenduses „uus piirang“ selles liikmesriigis töötajate vaba liikumise teostamisele nende Türgi kodanike poolt.

39 Selles osas on oluline märkida, et Euroopa Kohus on juba tuvastanud, et selline perekonna taasühinemist raskendav regulatsioon, mis karmistab tingimusi Türgi kodaniku abikaasa esmakordseks sisenemiseks asjaomase liikmesriigi territooriumile võrreldes nende tingimustega, mis kehtisid lisaprotokolli jõustumise ajal, kujutab endast Türgi kodaniku asutamisvabaduse teostamise „uut piirangut“ lisaprotokolli artikli 41 lõike 1 tähenduses (kohtuotsus Dogan, C-138/13, EU:C:2014:2066, punkt 36).

40 See on nii, kuna Türgi kodaniku otsust asuda elama mõnda liikmesriiki, et tegeleda seal püsiva majandustegevusega, võivad negatiivselt mõjutada selles liikmesriigis kehtivad õigusnormid, mis raskendavad või muudavad võimatuks perekonna taasühinemise, mistõttu see Türgi kodanik võib olla sunnitud valima oma tegevuse vahel selles liikmesriigis ja pereelu vahel Türgis (vt selle kohta kohtuotsus Dogan, C-138/13, EU:C:2014:2066, punkt 35).

41 Lisaks on Euroopa Kohus juba selgitanud, et kuna otsuse nr 1/80 artiklis 13 sisalduv *standstill*-tingimus on sama laadi kui lisaprotokolli artikli 41 lõikes 1 sisalduv ja mõlemal tingimusel on ühesugune eesmärk, siis tuleb artikli 41 lõike 1 tõlgendust kohaldada ka *status quo* säilitamise kohustuse osas, mis on töötajate vaba liikumise valdkonnas nimetatud artikli 13 aluseks (kohtuotsus komisjon *vs*. Madalmaad, C-92/07, EU:C:2010:228, punkt 48).

42 Sellest tulenevalt on tõlgendus, mille Euroopa Kohus andis kohtuotsuse Dogan (C-138/13, EU:C:2014:2066) punktis 36, põhikohtuasjale ülekantav.

43 Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohtul ja Taani valitsusel on kahtlusi, kas kohtuotsusest Dogan (C-138/13, EU:C:2014:2066) tulenev tõlgendus on kooskõlas assotsiatsioonilepingu puhtmajandusliku eesmärgiga, siis tuleb märkida, et nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 40, seisneb põhjus,

miks Euroopa Kohus kohtuotsuses Dogan järeldas, et õigusnormid, mis olid arutusel põhikohtuasjas, mille pinnalt on tehtud otsus nimetatud kohtuasjas, kuulusid lisaprotokolli artikli 41 lõikes 1 sätestatud *standstill*-tingimuse kohaldamisalasse, selles, et Türgi kodaniku poolt liikmesriigis majandustegevusega tegelemise vabaduse teostamise ja perekonna taasühinemise vahel esines seos, mis avaldus selles, et selle kodaniku pereliikmete perekonna taasühinemise alusel riiki sisenemise ja seal elamise tingimused võisid kahjustada tema poolt nende vabaduste teostamist.

44 Niisiis ainult selles osas, milles sellised perekonna taasühinemise tingimusi karmistavad siseriiklikud õigusnormid, nagu on arutusel põhikohtuasjas, võivad kahjustada sellistel Türgi päritolu töötajatel nagu C. Genci isa majandustegevusega tegelemise vabaduse teostamist asjaomase liikmesriigi territooriumil, tuleb järeldada, et need õigusnormid kuuluvad otsuse nr 1/80 artiklis 13 sätestatud *standstill* -tingimuse kohaldamisalasse, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 27.

45 Seega ei anna otsuse nr 1/80 artiklis 13 ja lisaprotokolli artikli 41 lõikes 1 sätestatud *standstill* -tingimused, nagu Euroopa Kohus neid on tõlgendanud, mingit alust tunnustada Türgi päritolu töötajate pereliikmete õigust perekonna taasühinemisele ega nende asutamis- ja elamisõigust.

46 Mis puutub perekonna taasühinemisse, siis nagu nähtub kohtuotsusest Dogan (C-138/13, EU:C:2014:2066), ei omista Euroopa Kohtu praktika *standstill*-tingimusele mingit muud toimet peale selle, et see keelab seada perekonna taasühinemisele uusi tingimusi, mis võiksid kahjustada Türgi kodaniku poolt majandustegevusega tegelemise vabaduse teostamist liikmesriigis.

47 Lõpuks tuleb tõdeda, et sellist seost, nagu on kirjeldatud käesoleva kohtuotsuse punktis 43, ei esinenud üldse kohtuasjas, milles on tehtud kohtuotsus Demirkan (C-221/11, EU:C:2013:583), millele Taani valitsus konkreetselt viitab.

48 See kohtuotsus puudutas nimelt Türgi kodanikku, kes soovis asjaomasesse liikmesriiki sisenemisel tugineda lisaprotokolli artikli 41 lõikes 1 sätestatud *standstill*-tingimusele tulenevalt asjaolust, et kord selle liikmesriigi territooriumile jõudnud, oli ta olnud teenuste saaja. Euroopa Kohus leidis siiski, et kuna selles sättes käsitletav mõiste „teenuste osutamise vabadus“ ei hõlma teenuste saamise vabadust (vt selle kohta kohtuotsus Demirkan, C-221/11, EU:C:2013:583, punktid 60 ja 63), siis seos selle kodaniku asjaomasesse liikmesriiki sisenemise ja seal elamise ning majandustegevusega tegelemise vabaduse teostamise vahel puudub, mistõttu ta ei saa nimetatud *standstill*-tingimusele tugineda.

49 Pealegi sobib kohtuotsusest Dogan (C-138/13, EU:C:2014:2066) tulenev tõlgendus kokku Euroopa Kohtu tõlgendusega, milles ta käsitleb otsuse nr 1/80 artikli 7 esimest lõiku ja mille kohaselt nimetatud otsuse selle teise sätte eesmärk on soodustada perekonna taasühinemist vastuvõtvas liikmesriigis, et hõlbustada asjaomase liikmesriigi tööturul seaduslikult töötaval Türgi päritolu töötajal töötamist ja riigis elamist (vt kohtuotsused Kadiman, C-351/95, EU:C:1997:205, punktid 34–36; Eyüp, C-65/98, EU:C:2000:336, punkt 26, ja Ayaz, C-275/02, EU:C:2004:570, punkt 41).

50 Seega tuleb järeldada, et sellised perekonna taasühinemist raskendavad siseriiklikud õigusnormid, nagu on arutusel põhikohtuasjas ja mis karmistavad asjaomases liikmesriigis elava Türgi kodanikust töötaja alaealiste laste selle liikmesriigi territooriumile esmakordse sisenemise tingimusi võrreldes nende tingimustega, mis kehtisid otsuse nr 1/80 jõustumise ajal, ja mis võivad seega kahjustada nende kodanike majandustegevusega tegelemist sel territooriumil, kujutavad endast Türgi kodaniku poolt selles liikmesriigis töötajate liikumisvabaduse teostamise „uut piirangut“ nimetatud otsuse artikli 13 tähenduses.

51 Lõpetuseks olgu märgitud, et piirang, mille eesmärk või tagajärg on seada otsuse nr 1/80 jõustumisel kehtinutest rangemad tingimused sellele, kuidas Türgi kodanik võib asjaomases liikmesriigis kasutada töötajate liikumisvabadust, on keelatud, välja arvatud juhul, kui see kuulub kõnealuse otsuse artikli 14

nimetatud piirangute kohaldamisalasse või kui see on ülekaalukates üldistes huvides põhjendatud või kui see on taotletava legitiimse eesmärgi saavutamiseks sobiv ega lähe kaugemale selle saavutamiseks vajalikust (kohtuotsus Demir, C-225/12, EU:C:2013:725, punkt 40).

52 Assotsiatsioonilepingu artikli 12 kohaselt on nimelt lepingupooled kooskõlas EMÜ-Türgi assotsiatsioonilepingu aluseks oleva puhtmajandusliku eesmärgiga kokku leppinud, et nad lähtuvad töötajate vaba liikumist käsitlevatest liidu esmase õiguse sätetest, mistõttu nende sätetega heaks kiidetud põhimõtted tuleb võimaluste piires üle kanda Türgi kodanikele, kellel on assotsiatsioonilepingust tulenevaid õigusi (vt selle kohta kohtuotsus Ziebell, C-371/08, EU:C:2011:809, punktid 58 ja 65–68).

53 Seega tuleb kontrollida, kas põhikohtuasjas arutusel olev siseriiklik õigusnorm on õiguspärane, see tähendab kas see vastab käesoleva kohtuotsuse punktis 51 osutatud kriteeriumidele.

54 Selles osas tuleb rõhutada, et Taani välismaalaste seaduse § 9 lõikes 13 sätestatud tingimus ei kuulu otsuse nr 1/80 artikli 14 kohaldamisalasse. Taani valitsus väidab seevastu, et see tingimus on ülekaalukates üldistes huvides – nimelt eduka lõimumise kindlustamiseks – põhjendatud ja on proportsionaalne, kuna see säte on ühtaegu taotletava legitiimse eesmärgi saavutamise tagamiseks sobiv ega lähe kaugemale, kui on selle saavutamiseks vajalik.

55 Küsimuses, kas eduka lõimumise saavutamise eesmärk võib olla selline ülekaalukas põhjus, tuleb osutada tähtsusele, mida omavad integratsioonimeetmed liidu õiguse raames, nagu nähtub ELTL artikli 79 lõikest 4, mis käsitleb kolmandate riikide kodanike integratsiooni edendamist vastuvõtvates liikmesriikides kui liikmesriikide tegevust, mida tuleb stimuleerida ja toetada, ja mitmest direktiivist, näiteks nõukogu 22. septembri 2003. aasta direktiiv 2003/86/EÜ perekonna taasühinemise õiguse kohta (EÜT L 251, lk 12; ELT eriväljaanne 19/06, lk 224) ja nõukogu 25. novembri 2003. aasta direktiiv 2003/109/EÜ pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike staatuse kohta (ELT 2004, L 16, lk 44; ELT eriväljaanne 19/06, lk 272), mis näevad ette, et kolmandate riikide kodanike integreerumine on võtmetähtsusega, edendamaks majanduslikku ja sotsiaalset ühtekuuluvust, mis on liidu põhieesmärk, nagu on sätestatud aluslepingus.

56 Neil asjaoludel võib eesmärk, mis seisneb kolmandate riikide kodanike asjaomases liikmesriigis eduka lõimumise tagamises ja millele Taani valitsus tugineb, olla ülekaalukast üldisest huvist tulenev põhjus, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 35.

57 Mis puutub põhikohtuasjas arutusel oleva siseriikliku õigusnormi proportionaalsusse, siis kuna see norm piirab Türgi päritolu töötajate liikumisvabadust, nagu on tuvastatud käesoleva kohtuotsuse punktis 50, tuleb rõhutada, et see hinnang tuleb anda lähtuvalt liikumisvabadusest, nagu see on antud Türgi kodanikele kooskõlas sätetega, mis reguleerivad EMÜ-Türgi assotsiatsiooni, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktides 37 ja 38.

58 Eelotsusetaotlusest nähtub, et põhikohtuasjas arutusel olev siseriiklik õigusnorm tähendab seda, et perekonna taasühinemiseks sellistel asjaoludel, kus asjaomane laps ja üks tema vanematest elavad päritoluriigis või muus riigis, on põhimõtteliselt nõutav, et lapsel oleks või saaks olla Taanis piisav pidepunkt, mis võimaldab tal selles liikmesriigis edukalt lõimuda.

59 See tingimus on siiski kohaldatav üksnes juhul, kui taotlus on esitatud pärast kahe aasta möödumist kuupäevast, mil Taani territooriumil elav vanem sai tähtajatu elamisloa või alalist elamist võimaldava elamisloa.

60 Arvestades, et piisavat pidepunkti tõendavate dokumentide esitamise nõue teenib asjaomaste laste selles liikmesriigis eduka lõimumise tagamise eesmärki, nagu väidab Taani valitsus, tuleb asuda seisukohale, et põhikohtuasjas arutusel olevad siseriiklikud õigusnormid lähtuvad eeldusest, et lapsed, kelle perekonnaga taasühinemise taotlust ei ole kindlaksmääratud tähtaja jooksul esitatud, on sellises olukorras, kus nende lõimumine Taanis on tagatud üksnes siis, kui nad selle nõude täidavad.

61 Ilmneb aga, et see nõue, mis väidetavalt on põhjendatud eesmärgiga võimalda asjaomastel alaealistel lastel Taanis lõimuda, kuulub siiski kohaldamisele mitte olenevalt lapse isiklikust olukorrast, mis võib halvasti mõjuda tema lõimumisele asjaomases liikmesriigis, näiteks tema vanusest või sidemetest selle liikmesriigiga, vaid olenevalt kriteeriumist, mis juba eos osutub lõimumise saavutamisel asjassepuutumatuks, nimelt olenevalt ajavahemikust, mis eraldab asjaomasele vanemale Taanis lõpliku elamisloa andmist kuupäevast, mil esitati perekonna taasühinemise taotlus.

62 Selles osas on raske mõista, kuidas perekonna taasühinemise taotluse esitamine pärast kahe aasta möödumist kuupäevast, mil Taani territooriumil elav vanem sai selles liikmesriigis lõpliku elamisloa, asetab lapse Taanis lõimumise võimaldamise mõttes ebasoodsamasse olukorda sellisel määral, et taotleja on kohustatud esitama lapsel selles liikmesriigis piisavat pidepunkti tõendavad dokumendid.

63 Asjaolu, kas perekonna taasühinemise taotlus on esitatud enne või pärast kahe aasta möödumist selles liikmesriigis elava vanema poolt lõpliku elamisloa saamisest, ei saa nimelt iseenesest olla määrava tähtsusega tõend taotluses osutatud alaealise lapse vanemate kavatsuste kohta, mis puudutavad tema lõimumist selles liikmesriigis.

64 Pealegi viib selle kriteeriumi kehtestamine, mille alusel tehakse kindlaks, milliste laste puhul peab tõendama, et neil on Taanis piisav pidepunkt, ebajärjekindlate tulemusteni hinnangu osas, mis antakse suutlikkusele jõuda eduka lõimumiseni selles liikmesriigis.

65 See kriteerium, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 51, on nimelt esiteks kohaldatav, arvestamata lapse isiklikku olukorda ja tema sidemeid asjaomase liikmesriigiga, ning teiseks tekib perekonna taasühinemise taotluse esitamise kuupäeva tõttu diskrimineerimise oht nii vanuse kui ka Taani ja seal elava vanemaga seotuse poolest igati sarnases isiklikus olukorras olevate laste vahel.

66 Selles osas olgu märgitud, et nagu tõi esile kohtujurist oma ettepaneku punktis 54, on siseriiklikud ametiasutused kohustatud hindama lapse isiklikku olukorda piisavalt täpsete, objektiivsete ja mittediskrimineerivate kriteeriumide alusel, mida tuleb rakendada üksikjuhtude kaupa, ja tegema põhistatud otsuse, mille peale saab tegelikult edasi kaevata, et ära hoida haldustava, mille raames taotlused jäetakse süsteemselt rahuldamata.

67 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimustele vastata, et selline siseriiklik meede, nagu on arutusel põhikohtuasjas, mis seab asjaomase liikmesriigi territooriumil seaduslikult elava Türgi päritolu töötaja ja tema alaealise lapse vahelise perekonna taasühinemise tingimuseks selle, et lapsel on või võib olla selles liikmesriigis piisav pidepunkt, mis võimaldab tal edukalt lõimuda, samas kui see laps ja tema teine vanem elavad päritolu- või muus riigis, ja kui perekonna taasühinemise taotlus on esitatud pärast kaheaastase tähtaja möödumist kuupäevast, mil asjaomase liikmesriigi territooriumil elav vanem sai tähtajatu elamisloa või alalist elamist võimaldava elamisloa, kujutab endast „uut piirangut“ otsuse nr 1/80 artikli 13 tähenduses. Selline piirang ei ole põhjendatud.

Kohtukulud

68 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

Selline siseriiklik meede, nagu on arutusel põhikohtuasjas, mis seab asjaomase liikmesriigi territooriumil seaduslikult elava Türgi päritolu töötaja ja tema alaealise lapse vahelise perekonna taasühinemise tingimuseks selle, et lapsel on või võib olla selles liikmesriigis piisav pidepunkt, mis võimaldab tal edukalt lõimuda, samas kui see laps ja tema teine vanem elavad päritolu- või muus riigis, ja kui perekonna taasühinemise taotlus on esitatud pärast kaheaastase tähtaja möödumist kuupäevast, mil asjaomase liikmesriigi territooriumil elav vanem sai tähtajatu elamisloa või alalist elamist võimaldava elamisloa, kujutab endast „uut piirangut“ assotsiatsiooninõukogu 19. septembri 1980. aasta otsuse nr 1/80 assotsiatsiooni arengu kohta artikli 13 tähenduses; see otsus on lisatud Ankaras 12. septembril 1963 ühelt poolt Türgi Vabariigi ja teiselt poolt EMÜ liikmesriikide ja ühenduse alla kirjutatud lepingule assotsiatsiooni loomise kohta Euroopa Majandusühenduse ja Türgi vahel, mis sõlmiti, kiideti heaks ja kinnitati ühenduse nimel nõukogu 23. detsembri 1963. aasta otsusega 64/732/EMÜ.

Selline piirang ei ole põhjendatud.

Allkirjad